

Сабіна ІВАНЧУК,

orcid.org/0000-0002-9655-0634

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної освіти

Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

(Слов'янськ, Донецька область, Україна) ivanchuk.sabina@gmail.com

Ольга СТЯГУНОВА,

orcid.org/0000-0001-7374-9686,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки і психології,

завідувач відділу дошкільної освіти

Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

(Краматорськ, Донецька область, Україна) stjagunova@ippo.dp.ua

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО ДОЦІЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ (2015–2021 РОКИ)

Формування екологічно доцільної поведінки як невід'ємної складової екологізації сучасної дошкільної освіти є головним викликом часу. Важливою умовою досягнення якості професійної діяльності є високий рівень розвитку екологічної компетентності педагога, який дозволяє ґрунтовно та ефективно здійснювати екологічне виховання дітей в умовах закладів дошкільної освіти, формувати ключову складову екологічної вихованості – екологічно доцільну поведінку як способу життя.

У статті розкрито сутність понять «методичний супровід» та «екологічно доцільна поведінка».

У хронологічному порядку висвітлено систему методичного супроводу формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку та її складові компоненти (форми роботи (web-вітрина, круглий стіл, вебінар, онлайн-виставка, зональна педагогічна майстерня, методичний парад, педагогічні студії, методичний семінар, методичний фестиваль, конкурс, відкрита онлайн-школа, міжобласний методично-практичний семінар тощо), теми, питання, що обговорювалися та категорії учасників і слухачів). Розкрито основні принципи методичного супроводу формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку (демократичність, варіативність, самореалізація, партнерська взаємодія).

Дано характеристику авторським еко-іграм, які презентовано під час виставки на VI Конгресі освітян Донеччини (мультимедійні еко-ігри, ігри-подорожі, ігри-пошуковки або квест-ігри, настільно-друковані еко-ігри).

Визначено власне трактування поняття «екологічно доцільна поведінка особистості» – інтегроване багатовекторне утворення, оптимальне функціонування якого відбувається у цілісному системному контексті соціоприродних взаємозв'язків «мета – мотив (потреба) – ставлення – поведінка – результат».

Зроблено висновки, що методичний супровід формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку дозволяє наповнити освітній процес сукупністю ідей, поглядів, мотивацій, що висвітлюють екологічну сторону буття, а саме практику оптимальних стосунків у діаді «природа – людина».

Ключові слова: *екологічно доцільна поведінка, методичний супровід, педагогічна діяльність, діти дошкільного віку.*

Sabina IVANCHUK,
 orcid.org/0000-0002-9655-0634
 Candidate of Pedagogical Sciences,
 Associate Professor at the Department of Preschool Education
 Donbass State Pedagogical University
 (Slavyansk, Donetsk region, Ukraine) ivanchuk.sabina@gmail.com

Olha STIAHUNOVA,
 orcid.org/0000-0001-7374-9686
 Candidate of Pedagogical Sciences,
 Associate Professor at the Department of Pedagogy and Psychology
 Head of the Department of Preschool Education
 Donetsk Region Institute of Postgraduate Pedagogical Education
 (Kramatorsk, Donetsk region, Ukraine) stjagunova@ippo.dn.ua

METHODOLOGICAL SUPPORT FOR THE FORMATION OF ENVIRONMENTALLY APPROPRIATE BEHAVIOR OF PRESCHOOL CHILDREN IN THE DONTSK REGION (2015–2021)

The formation of ecologically appropriate behavior as an integral modern preschool education environmentalization component is the main challenge of our time. An important condition for achieving professional activity quality is a high level of teacher's environmental competence development, which allows thorough and effective environmental education of children in the preschool education institutions conditions, forming a key component of environmental education, which is the ecologically appropriate behavior as a way of life.

The article reveals the essence of such concepts as "methodical support" and "ecologically appropriate behavior".

In chronological order, the methodical support system for the formation of preschool children's ecologically appropriate behavior and its constituent components (forms of work (web showcase, roundtable discussion, webinar, online exhibition, zonal pedagogical workshop, methodical parade, pedagogical studios, methodical seminar, methodical festival) are covered in chronological order; competition, open online school, interregional methodical and practical seminar, etc.), topics, discussed issues and categories of participants and listeners). The main principles of methodological support for the formation of preschool children's ecologically appropriate behavior (democratic, variability, self-realization, partner interaction) are revealed.

The author's eco-games, which were presented during the exhibition at the 6th Congress of Donetsk region Educationists, are characterized (multimedia eco-games, travel games, quest games or quest games, desktop-printed eco-games).

The proper interpretation of the "ecologically expedient behavior of an individual" concept is determined as an integrated multi-vector formation, the optimal functioning of which occurs in a holistic systemic context of socio-natural interrelationships "goal – motive (need) – attitude – behavior – result".

It was concluded that methodical support for the formation of preschool children's ecologically appropriate behavior allows filling the educational process with a set of ideas, views, and motivations that highlight the ecological side of life, which is the optimal relations practice in the "nature – man" dyad.

Key words: *ecologically appropriate behavior; methodical support; pedagogical activity; children of preschool age.*

Постановка проблеми. Екологічне виховання дошкільників Донеччини завжди було в методичному пріоритеті, оскільки регіон є промисловим, де переважає урбанізована міська місцевість. Навіть у несприятливій в плані безпеки для регіону періоди цей напрямок методичного супроводу постійно підтримувався на локальному й регіональному рівнях.

Важливою умовою досягнення якості екологічної освіти та виховання дошкільників професійної діяльності є високий рівень розвитку екологічної компетентності педагога, який дозволяє ґрунтовно та ефективно здійснювати екологічне виховання дітей в умовах закладів дошкільної освіти, формувати ключову складову екологічної

вихованості – екологічно доцільну поведінку як способу життя.

Аналіз останніх досліджень. Для реалізації завдань методичного супроводу з формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку має значення опертя на теоретичні засади організації освітнього процесу. Низка вчених присвятили свої дослідження проблемі організації методичного супроводу освітньої діяльності з практичного досвіду в закладах освіти (Г. Беленька, А. Богущ, Н. Гавриш, А. Гончаренко, Н. Дятленко, О. Коваленко, О. Корнеєва, О. Кочерга, К. Крутій, М. Машовець, Л. Меленець, О. Половіна, І. Романюк, Г. Смольникова тощо).

Проблемі обґрунтування сутності поняття екологічно доцільної поведінки присвячена певна кількість наукових досліджень, як у форматі загального базового визначення його психологічної та педагогічної природи, так і відносно його приналежності конкретному віковому етапові (Г. Беленька, О. Білан, М. Гаврилюк, М. Гончарова-Горянська, Н. Горопаха, А. Колишкіна, О. Колонькова, О. Крюкова, В. Куценко, Н. Миськова, З. Плохій, О. Пруцакова, Г. Пустовіт, Н. Пустовіт, І. Трубник, О. Шевчук).

Мета статті полягає у висвітленні оптимальних форм методичного супроводу формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку в Донецькій області за останні роки.

Виклад основного матеріалу. Обрання хронологічних меж дослідження зумовлено територіальними змінами в Донецькій області через проведення АТО (2014-2015 рік), що сприяло підсиленню методичної уваги до формування, починаючи з дошкільного віку, громадянської та патріотичної позиції підростаючого покоління. Екологічне виховання розглядається як компонент формування громадянської компетентності особистості. Нижньою хронологічною межею визначено кінець 2021 року, оскільки введення військового стану в країні через повномасштабну російську військову агресію в лютому 2022 року, розташування регіону в зоні активних бойових дій сприяли повному призупиненню освітнього процесу в усіх закладах дошкільної освіти.

Поняття «методичний супровід» знаходиться на перетині понять «супровід» та «методика», «методичний». Поняття «супровід» трактується в словниках, як дія зі значенням «іти поруч» (Білодід, 1970-1980: 849). Існують різні види супроводу: психологічний, педагогічний, науковий, науково-методичний, методичний тощо.

За визначенням, яке подано в короткому словнику педагогічних термінів, «методика» – це фіксована сукупність прийомів практичної діяльності, яка зумовлює досягнення заздалегідь спланованого результату (Задорожна, 2002). Поняття «методичний» – можна трактувати як такий, що передбачає дотримання певної методики.

Методичний супровід, на нашу думку, можна визначити як сукупність форм, методів, прийомів, технологій та заходів, що складають певну систему педагогічної діяльності, яка зумовлює досягнення заздалегідь спланованого результату. Методичний супровід розглядається і як педагогічна підтримка, основою якої, на думку О. Соколової, є певна маніпуляція, в результаті якої суб'єкт

впливу (у нашому випадку дошкільний педагог) змінюється внаслідок проєкту, пропонованого наставником, однак при цьому суб'єкт діє самостійно й усвідомлено (Соколова, 2017). Методичний супровід пов'язаний з методичною роботою, що розглядається як спеціально організована діяльність, спрямована на підвищення кваліфікації педагогів, їхню підготовку до вирішення нових задач в умовах модернізації освіти.

Екологічно доцільна поведінка (ЕДП) дітей розглядається як дії і вчинки у довкіллі, що безпосередньо пов'язані із задоволенням їх життєвих потреб у взаємодії з довкіллям без порушення екологічної рівноваги та гармонійного розвитку особистості і природи як рівнозначних цінностей (Крюкова, 2005: 7). Екологічно доцільну поведінку особистості ми розглядаємо як інтегроване багатовекторне утворення, оптимальне функціонування якого відбувається у цілісному системному контексті соціоприродних взаємозв'язків «мета – мотив (потреба) – ставлення – поведінка – результат».

Методичний супровід формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку (МСФЕДП), на наш погляд, поєднує вказані характеристики та визначається як підготовка дошкільних педагогів до практичної діяльності щодо екологічного виховання дошкільників, оснащення їх сучасними методичними та технологічними засобами організації взаємодії з дітьми, що сприятиме утворенню в дітей соціоприродних взаємозв'язків «мета – мотив (потреба) – ставлення – поведінка – результат».

Основні принципи МСФЕДП:

– *демократичність* – можливість урахування різних підходів, точок зору, колегіальність у прийнятті певного рішення щодо методичних підходів до формування екологічно доцільної поведінки дошкільників;

– *варіативність* – створення декількох варіантів програм, моделей діяльності, технологій, які забезпечують передумови для свідомого вибору педагогами методичних підходів до формування екологічно доцільної поведінки дошкільників;

– *самореалізація* – розкриття особистісного та творчого потенціалу дошкільних педагогів щодо формування екологічно доцільної поведінки дошкільників;

– *партнерська взаємодія* – спільна діяльність суб'єктів, які прагнуть досягти нових кількісних і якісних результатів щодо формування екологічно доцільної поведінки дошкільників.

З 2015 року в Донецькій області увага дошкільної педагогічної спільноти прикута до проблем від-

новлення освітнього процесу в освітніх закладах на деокупованих територіях та його організація в тих закладах, які працюють на лінії розмежування конфлікту. Проте проблема екологічної освіти дошкільників, зокрема формування екологічно доцільної поведінки перебуває також у полі інтересу. На регіональному рівні окремі питання розглядаються в програмах підвищення кваліфікації педагогів ЗДО та під час обласних міжкурсових заходів.

На локальному рівні в річні плани роботи ЗДО області внесено низку заходів для дітей екологічної спрямованості, що сприяють формуванню ЕДП. Аналіз освітньої діяльності ЗДО за 2015 рік показав, що найбільш поширеними заходами є проведення екологічних акцій (45% ЗДО), екологічних свят (65% ЗДО), організація екологічних проєктів (40% ЗДО), екологічних виставок (45% ЗДО) тощо. Так, наприклад, у ЗДО № 31 «Мир» м. Костянтинівка екологічна акція «Чисте повітря» проводилася у партнерстві з батьками вихованців, учасники висадили алею хвойних дерев. Педагоги ЗДО № 7 «Посмішка» м. Мирноград (на той час м. Дмитров) організували та провели екологічне свято «Птахи наші друзі». Дітей знайомили з птахами, які мешкають поруч, для них на території дитсадка розмістили годівниці.

У 2016-2017 роках продовжується підсилення уваги до методичного супроводу екологічного виховання дошкільників. На локальному рівні увага акцентується на практичному забезпеченні процесу формування ЕДП. На регіональному рівні це питання розглядається на більшості обласних заходів. Проведена 08.06.2016 у м. Покровськ на базі ЗДО № 7 «Топольок» педагогічна студія «Ландшафтний дизайн ділянки ДНЗ як засіб формування основ екологічної свідомості дошкільників» для методистів ММК, вихователів-методистів ЗДО знайомила керівників та методистів з екологічним підходом проєктування ділянки дитсадків, підходами до організації практичної діяльності дітей у природі. В м. Добропілля 24.05.2017 проведено обласний методичний фестиваль «Дошкільна палітра Донеччини: місто Добропілля. Театральний плейбек». Учасників знайомили з екологічним театром «Чиста планета», який працює як театральна студія в ЗДО № 19 м. Добропілля. Театралізована діяльність – одна з нетрадиційних форм екологічної освіти та виховання дітей, адже проблеми навколишнього середовища діти розкривають за допомогою костюмованих театральних постановок із включенням віршів, пісень, танців, казок, які показують непривабливість споживчого відпочинку, що забруднює все навколо, і спрямовані на охорону та дбайливе ставлення до природи.

У 2018 році, в контексті розширення ігрового супроводу освіти дошкільників, актуальні питання – ігрові прийоми формування екологічно доцільної поведінки дітей. Ігрова діяльність стимулює високий рівень зацікавленості та емоційне включення дітей до вирішення екологічних проблем. Педагоги області активно розробляють та використовують у роботі з дошкільниками екологічні ігри нового змісту, спрямовані на формування у дітей уявлень про доцільність та соціальну значущість вторинного використання та переробки побутових та господарських відходів. Особливістю таких ігор є те, що акцент зміщується із «засвоєння готових знань» на «самостійний пошук рішень запропонованих ігрових завдань», що сприяє як пізнавальному розвитку загалом, так і формуванню нового екологічного мислення дошкільнят.

В області проведено огляд-фестиваль «Ігрове поле екологічної освіти дошкільників». Педагогічні колективи закладів дошкільної освіти представляли авторські еко-ігри, які презентовано під час виставки на VI Конгресі освітян Донеччини:

мультимедійні еко-ігри, які полегшують розуміння та запам'ятовування інформації, оскільки комп'ютерна технологія викладу включає не тільки слухову, візуальну, моторну, а й емоційну пам'ять;

ігри-подорожі дозволяють дошкільникам за допомогою технічних засобів потрапити на Північний полюс чи дно океану.

ігри пошуку або квест-ігри допомагають дітям освоювати необхідні вміння діяти в команді, вирішувати проблеми, що виникають із реального життя, проявляти ініціативу та самостійність. Такі гри допомагають створити умови для самостійного знаходження дітьми дошкільного віку відповіді питання: Чому забруднена природа, мій район, місто, край. Як допомогти?

настільно-друковані еко-ігри, що розвивають, допомагають дітям дізнатися яке значення, наприклад, має вода для людини, які способи розумного використання води існують, а також зрозуміти, що ж собою представляють сучасні упаковки типу «Tetra Pak» і «програти» шлях від виготовлення упаковки до її переробки та утилізації.

У 2019 році за ініціативи департаменту екології та природних ресурсів Донецької облдержадміністрації кожен ЗДО області отримав дидактичний інструментарій – Еконабори «Школа зеленої планети» та методичні рекомендації щодо його використання. Еконабір – це сучасний, цікавий дидактичний матеріал для роботи з дітьми, який можуть використовувати педагоги закладів дошкільної освіти та батьки, оскільки у свідомості дитини повинні існувати два паралельні ставлення до одного й того ж поняття. Він складається з 5 книг

«Я допоможу», «Тварини Донеччини», «Рослини Донеччини», «Подорож краплинки» та 2 розвивальних ігор «Від малого до великого», «Склади пари», розрахованих на дітей старшого дошкільного віку. (Стягунова, Сопільник, 2018).

З початку 2020 року в області вступила в дію Міжвідомча регіональна програми «Екологічна просвіта та інформування для сталого розвитку Донеччини» на 2020–2025 роки (https://konstdor.ucoz.ua/proekt-programi_maket_dlja_pechati.pdf), яка реалізується департаментом освіти і науки спільно з департаментом екології та природних ресурсів Донецької облдержадміністрації. В основу програми покладено Стратегію розвитку Донецької області на період до 2020 року, регіональну програму «Освіта Донеччини в європейському вимірі. 2017–2020 роки», затверджену Розпорядженням голови ОДА від 20.07.2017 № 840, а також регіональні заходи Донецької обласної державної адміністрації «Екологічними стежками рідної України».

Мета педагогів в цьому контексті окреслено на VI Конгресі освітян Донеччини – розбудова якісної системи інтегрованої та доступної екологічної освіти дітей дошкільного віку, розвиток та підтримка активної позиції громадянина у збереженні довкілля, виховуючи патріотизм, любов до рідного краю. В цьому контексті перед методичною службою регіону постали наступні завдання:

- визначення напрямків екологічного супроводу освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Особливу увагу звернути на різницю між екологічним вихованням дошкільників та ознайомленням дітей з природою;
- включення в освітній процес ЗДО заходів до програми «Екологічними стежками рідної України» з метою ознайомлення дітей Донеччини з природною, культурною та історичною спадщиною України;
- впровадження в освітній процес заходів природоохоронного спрямування (День птахів,

День довкілля, День Землі, День води, День Сіверського Донця тощо);

- узагальнення дидактичних матеріалів екологічного змісту в вигляді лепбоксів, лепбуків для всіх вікових категорій дітей дошкільного віку;
- проведення планомірної, комплексної просвітницької роботи з питань екологічної безпеки, захисту довкілля та сталого розвитку, шляхом впровадження розвивальних інтерактивних форм роботи з дітьми, педагогами, батьками (Стягунова, Сопільник, Нікітюк, 2020).

Одним із завдань програми є розроблення, апробація та впровадження комплектів ЛЕР-БУК «Екобук» природоохоронної тематики для роботи в закладах дошкільної освіти регіону. Відділом дошкільної освіти Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти у 2021 році підготовлено інтерактивний посібник ЛЕР-БУК «ЕКОБУК» для дітей дошкільного віку та методичні рекомендації щодо його використання. Це універсальний, багатофункціональний, трансформований, мобільний, зручний як для дітей так і для педагога посібник, який може бути використаний для різних вікових груп. Зміст посібника можна поповнювати і ускладнювати, кожен його компонент дає можливість сконцентрувати увагу на певному аспекті глобальної теми в залежності від віку дітей. Практичні завдання посібника спрямовані на формування екологічно доцільної поведінки дошкільників. Методичний супровід спрямовано на імплементацію в освітній процес закладів дошкільної освіти цього комплекту та розвиток педагогічної творчості педагогів під час його використання. Для цього Донецьким ОПППО проведено низку навчальних семінарів для вихователів-методистів ЗДО.

Більш детальний опис заходів методичного супроводу формування екологічно доцільної поведінки дошкільників у Донецькій області на регіональному рівні протягом 2015–2021 років представлено в узагальненій таблиці 1.

Таблиця 1

Методичний супровід формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти Донецької області (2015–2021 р.). Регіональний рівень

№	Форма	Тема	Питання, що розглядалися в контексті МСФЕДП	Категорія
1	2	3	4	5
2015 рік				
1	Web-вітрина	Особливості організації дошкільної освіти в ДНЗ, що знаходяться на лінії розмежування конфлікту	Рідна природа і як натхнення, і як засіб екологічного виховання	Завідувачі ДНЗ, що знаходяться на лінії розмежування конфлікту
2	Круглий стіл	Формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості в учасників навчально-виховного процесу	Екологічно доцільна поведінка в природі як показник громадянської свідомості	методисти ММК, завідувачі ДНЗ, вихователі-методисти ДНЗ

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
2016 рік				
3	Зональна педагогічна майстерня	Інноваційна діяльність педагога ДНЗ як засіб підвищення якості дошкільної освіти	Сторітеллінг як педагогічна технологія формування екологічно доцільної поведінки дошкільника	методисти ММК, вихователі-методисти ДНЗ
4	Круглий стіл	Сучасні технології розвитку і виховання дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного простору ДНЗ	«Город на підвіконні» – залучаємо дітей з ООП до практичної діяльності в природі	методисти ММК, завідувачі, вихователі-методисти ДНЗ, спеціалісти ІРЦ
5	Методичний парад	Досвід – джерело духовності	Досвід закладів дошкільної освіти м. Маріуполя з формування екологічно доцільної поведінки дітей	методисти ММК, завідувачі ДНЗ, вихователі-методисти ДНЗ
6	Педагогічна студія	Ландшафтний дизайн ділянки ДНЗ як засіб формування основ екологічної свідомості дошкільників	Від догляду за рослиною – до догляду за Природою	методисти ММК, завідувачі ДНЗ, вихователі-методисти ДНЗ
7	Методичний семінар	Науково-методичний супровід забезпечення наступності в роботі дошкільних навчальних закладів і початкової школи	Наступність у формуванні екологічно доцільної поведінки дітей	методисти ММК, вихователів-методисти ДНЗ, заступники директорів ЗОШ, керівників МО
8	Методичний фестиваль	Дошкільна палітра Донецчини: місто Торецьк «Практичний підхід до організації національно-патріотичного виховання в умовах сучасного ДНЗ»	- «Про країну дбаємо – її природу зберігаємо». - Національно-патріотичний еколого-розвивальний простір ЗДО – умова формування екологічно доцільної поведінки дошкільників	методисти ММК, вихователі-методисти ДНЗ
2017 рік				
9	Методичний фестиваль	Дошкільна палітра Донецчини: місто Добропілля. Театральний плейбек. Арт-парад «Дитячий світ театру»	Екотеатр – театр для майбутнього	методисти ММК, вихователі-методисти ДНЗ
10	Навчально-методичний семінар	Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на культурно-історичних християнських цінностях українського народу	Свята в природі весняного циклу як засіб формування природничо-екологічної компетенції дітей	методисти ММК, вихователі-методисти ДНЗ, вихователі ДНЗ
11	Зональна педагогічна майстерня	Сучасна дошкільна освіта: виклики, перспективи, практика	Дослідницька діяльність, як невід’ємна частина екологічного виховання	методисти ММК, вихователі-методисти ДНЗ, вихователі ДНЗ
2018 рік				
12	Вебінар	Реалізація принципів наступності між ЗДО та початковою школою в контексті нового Державного стандарту	Компоненти природничо-екологічної компетентності дошкільників	методисти МК, керівники ДНЗ, заступники директорів шкіл, керівники МО учителі початкової загальної освіти, учителі початкових класів
13	Педагогічна студія	Музичний ігрограй	Музичний супровід екологічного виховання дошкільників	вихователі-методисти ДНЗ, музичні керівники ДНЗ
14	Методичний фестиваль	Дошкільна палітра Донецчини: м. Слов’янськ. «Ігрова гармонія»	Ігрові технології формування екологічно доцільної поведінки дітей	методисти ММК, вихователі-методисти ДНЗ
15	Творча педагогічна майстерня	Упровадження елементів хортингу у фізкультурно-оздоровчій роботі дошкільного закладу	Практика поєднання екологічного та фізичного виховання дошкільників у процесі заняття хортингом	методисти ММК, вихователі-методисти ДНЗ, інструктори з фізичної культури ДНЗ
2019 рік				
16	Web-вітрина	Великий малюнок маленького танцю	Екологічні танцювальні етюди – відчуваємо потреби природи душею	вихователі-методисти ЗДО, музичні керівники ЗДО
17	Семінар-практикум	Організація освітнього процесу ЗДО на засадах інтеграції як основа формування дитячого світогляду	Формування екологічно доцільної поведінки дітей старшого дошкільного віку на засадах інтеграції	методисти ММК, вихователі-методисти ЗДО

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5
18	Міжобласний методично-практичний семінар	Музично-естетичний розвиток дошкільників	Дитячі мюзикли на екологічну тематику. Практичний досвід ЗДО м. Бахмут	методисти ММК, вихователі-методисти ЗДО, музичні керівники ЗДО
19	Методичний фестиваль	Дошкільна палітра Донецчини: м. Костянтинівка. «Веселка дитинства (ранній вік)»	Бережемо природу з малку. Досвід екологічного виховання ЗДО № 17 м. Костянтинівки	методисти ММК, вихователі-методисти ЗДО,
20	Онлайн виставка	Великий світ на кінчиках маленькі пальчиків	Дидактичний інструментарій формування екологічно доцільної поведінки дошкільників	вихователі-методисти ЗДО, вихователі ЗДО
2020 рік				
21	Web-вітрина	Екологічні свята (сценарії екологічних свят для дітей дошкільного віку) https://cutt.ly/XZtUExm	День народження природи. Формуємо екологічно доцільну поведінку дошкільників	студенти спеціальності «Дошкільна освіта», вихователі-методисти ЗДО, вихователі ЗДО
22	Конкурс	Конкурс комплектів LEP-BOOK природоохоронної тематики для роботи в закладах дошкільної освіти з дітьми старшого дошкільного віку	Практика формування екологічно доцільної поведінки	вихователі-методисти ЗДО, вихователі ЗДО
23	Відкрита онлайн-школа	«Дошколярик-онлайн»	Освітні напрям «Дитина в природному довкіллі» https://cutt.ly/sZtE1Y1	педагогічні працівники ЗДО
24	Міжобласний методично-практичний семінар	Музично-естетичний розвиток дошкільників	Екологічний мюзикл: формуємо екологічно доцільну поведінку. Практичний досвід ЗДО м. Бахмут	методисти ММК, вихователі-методисти ЗДО, музичні керівники ЗДО
25	Методичний фестиваль	Дошкільна палітра Донецчини: м. Покровськ. «Сучасні підходи до інтелектуального розвитку дошкільників»	Математика в природі. З досвіду роботи ЗДО м. Покровська	методисти ММК, вихователі-методисти ЗДО,
26	Виставка	Вихователька-чарівниця	Дидактичний одяг вихователя як засіб екологічного виховання дітей дошкільного віку	педагогічні працівники ЗДО
27	Виставка	Екологічна освіта дошкільників	Формуємо екологічно доцільну поведінку	студенти спеціальності «Дошкільна освіта», педагогічні працівники ЗДО
28	Виставка	Український віночок дошкільця Донецчини	Українська природа надихає! Формуємо екологічно доцільну поведінку дошкільнят	студенти спеціальності «Дошкільна освіта», педагогічні працівники ЗДО
2021 рік				
29	Вебінар	Практики забезпечення проявів екологічно-доцільної поведінки дошкільників» для педагогів закладів дошкільної освіти https://cutt.ly/LZtTcxk	Екологічно доцільна поведінка дошкільників у контексті впливів сучасності	студенти спеціальності «Дошкільна освіта», педагогічні працівники ЗДО
30	Навчальний семінар	Формування природничо-екологічної компетентності дошкільників засобами LEP-BOOK «ЕКОБУК»	Практичні вправи для формування екологічно доцільної поведінки дошкільників	вихователі-методисти, вихователі закладів дошкільної освіти
31	Методичний фестиваль	Екологічна ігрова фантазія	Розвивальні ігри як чинник формування передумов екологічної культури дошкільнят	студенти спеціальності «Дошкільна освіта», педагогічні працівники ЗДО
32	Web-вітрина	Ігри пошуканки – цікаві пригоди дошколярика	Квест-гра як сучасна технологія формування в дошкільників уявлень про раціональне використання природних ресурсів	студенти спеціальності «Дошкільна освіта», педагогічні працівники ЗДО

Висновки. Таким чином методичний супровід формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку дозволяє наповнити освітній про-

цес сукупністю ідей, поглядів, мотивацій, що висвітлюють екологічну сторону буття, а саме практику оптимальних стосунків у діаді «природа – людина».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білодід І. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства. К. : Наукова думка, 1970–1980. Т. 9. С. 849.
2. Задорожна Л. Педагогічні аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 4. С. 79–84.
3. Крюкова О.В. Формування екологічно-доцільної поведінки молодших школярів: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07. Ін-т пробл. виховання АПН України. К., 2005. С. 7.
4. Соколова Г. Б. Проблема психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в наукових дослідженнях. *Вісник Одеського національного університету. Психологія*. 2017. Т. 22, вип. 4 (46). С. 52–59
5. Стягунова О., Сопільник А., Нікітюк К. Індекс якості дошкільної освіти Донеччини / Освіта Донеччини: гнучка, інноваційна, якісна. Дорожня карта на 2020–2021 навчальний рік : науково-методичні рекомендації щодо організації й супроводу освітньої роботи у 2020–2021 навчальному році / за заг. ред. Т. В. Колган. Краматорськ : Інформаційно-видавничий відділ, 2020. С. 67–72.
6. Стягунова О.О., Сопільник А.А. Методичні рекомендації щодо використання еконабору в освітньому процесі закладів дошкільної освіти Донецької області. Краматорськ : Витоки, 2018. 8 с.
7. Ivanchuk, S., Kakhiani, Y., Hryboiedova, T., & Bilychenko, H. Preparing student teachers for the formation of socially significant values in preschoolers. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*, 2022. 15(34), e16944. DOI: <https://doi.org/10.20952/revtee.v15i34.16944>

REFERENCES

1. Bilodid I. Slovnyk ukrai'ns'koi' movy [Dictionary of the Ukrainian language]. K. : Naukova dumka, 1970–1980. T. 9. S. 849 [in Ukrainian]
2. Zadorozhna L. Pedagogichni aspekty profesijnoi' pidgotovky majbut'nogo vchytelja. [Pedagogical aspects of professional training of the future teacher] *Pedagogika i psihologija profesijnoi' osvity*. 2002. № 4. S. 79–84. [in Ukrainian].
3. Krjukova O.V. Formuvannja ekologichno-docil'noi' povedinky molodshyh shkoljariv [Formation of ecologically appropriate behavior of younger schoolchildren]. In-t probl. vyhovannja APN Ukrai'ny. K., 2005. s. 7 [in Ukrainian].
4. Sokolova G. B. Problema psihologo-pedagogichnogo suprovodu ditej z osoblyvymy osvitnimy potrebamy v naukovyh doslidzhennjah. [The problem of psychological and pedagogical support of children with special educational needs in scientific research]. *Visnyk Odes'kogo nacional'nogo universytetu. Psihologija*. 2017. t. 22, vyp. 4 (46). S. 52–59. [in Ukrainian].
5. Stjagunova O., Sopil'nyk A., Nikitjuk K. Indeks jakosti doshkil'noi' osvity Donechchyny.[Quality index of preschool education of Donetsk region] *Kramators'k : Informacijno-vydavnychyj viddil*, 2020. S. 67–72 [in Ukrainian]
6. Stjagunova O.O., Sopil'nyk A.A. Metodychni rekomendacii' shhodo vykorystannja ekonaboru v osvitnomu procesi zakladiv doshkil'noi' osvity Donec'koi' oblasti [Methodological recommendations regarding the use of eco-set in the educational process of preschool education institutions of the Donetsk region] *Kramators'k : Vytoky*, 2018. 8 s. [in Ukrainian]
7. Ivanchuk S., Kakhiani Y., Hryboiedova T., & Bilychenko H. Preparing student teachers for the formation of socially significant values in preschoolers. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*, 2022. 15(34), e16944. DOI: <https://doi.org/10.20952/revtee.v15i34.16944>